



Jahkedieđáhus 2023

Várdobáiki sámi guovddáš







Sisdoallu

Várdobáiki sámi guovddáš	3
Organisašuvdna	4
Organisašuvdnakárta.....	4
Oasusoamasteaddjit.....	4
Stivrra čoahkkádus	5
Bargit	5
Lanjat	6
Doaibma	6
Giellaguovddáš	8
Sámi varrisvuhta	15
Várdobáiki musea	18
Márkománák sámi mánáidgárdi.....	24
Láigoheaddjit	25
Opmodat	25
Proševttat Várdobáikki proševttat 2023:s:	26
Ekonomiija	26
Viidásat bargu	27



Várdobáiki sámi guovddáš

Várdobáiki lea vuosttažettiin ruhtaduvvon Sámedikki doaimmadoarjagiin ja siiddas lea erenoamáš ovddasvástádus bearráigeahččat ja ovddidit sámi kultuvrra regiovnas. Várdobáikki doaimmaguovlu lea Nuorta-Nordlánda ja Oarje-Romsa ja lea kulturguovddáš/musea mas lea juogaduvvon viđa ossodahkii: giellaguovddáš, musea, mánáidgárdi, varrisvuhta ja opmodat. Juohke doaimma/ossodat ruhtaduvvo sierra poasttaid baktu Sámedikki bušehtas. Giellaguovddáš ja kulturguovddáš ožžot maiddá doaimmadoarjaga Romssa ja Finnmárku fylkkas. Musea oažžu doaimmadoarjaga Gállogiettiin olgomuseii Nordlánda fylkkas. Várdobáiki geavaha maiddá vejolašvuoda ohat prošektaruđaid iešguđet ruhtadeddjiin. Mánáidgárdi ruhtaduvvo nugo iežá priváhta mánáidgárddit. Jagi 2023 rájes lea Sámediggi válljen vuorohit vel heanup sámi mánáidgárddiid, sihke nuvttá mánáidgárddiiguin ja čuovvolit sierra gaitdin sámi mánáidgárddiid mahkas leat ortnega vuolin. Dát lea mávssolaš Márkománák sámi mánáidgárdái maid Várdobáiki eaiggáda. Sámedikki áŋgiruššama sámi mánáidgárddiin váikkuha ahte sámegeieloahpahus mánáide mánáidgárddis čalmmustahtto vel heanup ja váikkuha ahte mánáidlohku lea hallat, midjas sihkkarastá halla doarjaga mánáidgárddi doibmii.

Várdobáiki, aktan mánáidgárddiin, bargá bearráigeahčažit ja joatkkážit sámi giela, historjjá, kultuvrra ja servodateallima guovllus. Jovssažit dan ulbmila bargá Várdobáiki buori muddui iešguđet ossodagaid gaska.

2023 rájes Várdobáiki oažžu njuolggodoarjaga doaimmahit Bárru giellabáikki Sámedikki bušehta baktu, ja dat sihkkarastá boahhteáiggásaš barggu sámegeiela eláskahttimiin ja sámegeiela ja kultuvrra bisoheamis Lufuohtas ja Vieatterállasis.

Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raporta ovddiduvvui geassemánu 1.b. 2023. Dat šattai de fáddán Várdobáikki Márkomeannusemináras. Seminára lei ovttasbargu Sámi dutkamiid guovddážiin Romssa universitehtas, ja lágiduvvui soffáságastallamin njeljiin oassálastiin. Else Grete Broderstad jođihii ságastallama. Iežá oassálastit ledje Ánne Márjá Guttorm Graven, Arild Inga, Therese Olsen ja museajođiheaddji Thomas Ole Andersen. Ságastallamis čalmmustahttojuvvui márkosámi guovlu ja guovlluid perspektiivvat raporta sisdoalus. Guldaleaddjit oassálaste nai dehálaš muitalusaiguin ja oainnuiguin. Dát oainnut ledje mávssolaš vuodđun Várdobáikki viiddis gulaskuddancealkámušii Sámediggái raporta birra. Gulaskuddancealkámušas Várdobáiki bajidii guovddáš fáttáid olles guovllus – Várdobáikki birasguovlu – sihke fáttát maid guovddáš oaivvilda galggaše leahkit heanup mielde raporttas ja konkrehta árvalusaid divodan- ja soabadanabargui ovddosguvlui main sámi guovddážiin nugo Várdobáikkis, lea čielga rolla.

Čadahuvvon bođuprošeavttaid birra raporterejuvvo sierra raporttain mat sáddejuvvojit doarjjaaddiide, mangu deid namuhuvvojit maid jahkedieđáhusas. Várdobáiki sihtá giitit juolludeddjiid ja guovddáža geavaheddjiid.

Skánik, 21.05.2024

Ánne Márjá Guttorm Graven
Balto Stivrajođiheaddji

Kjersti Myrnes
Beaivválaš jođiheaddji

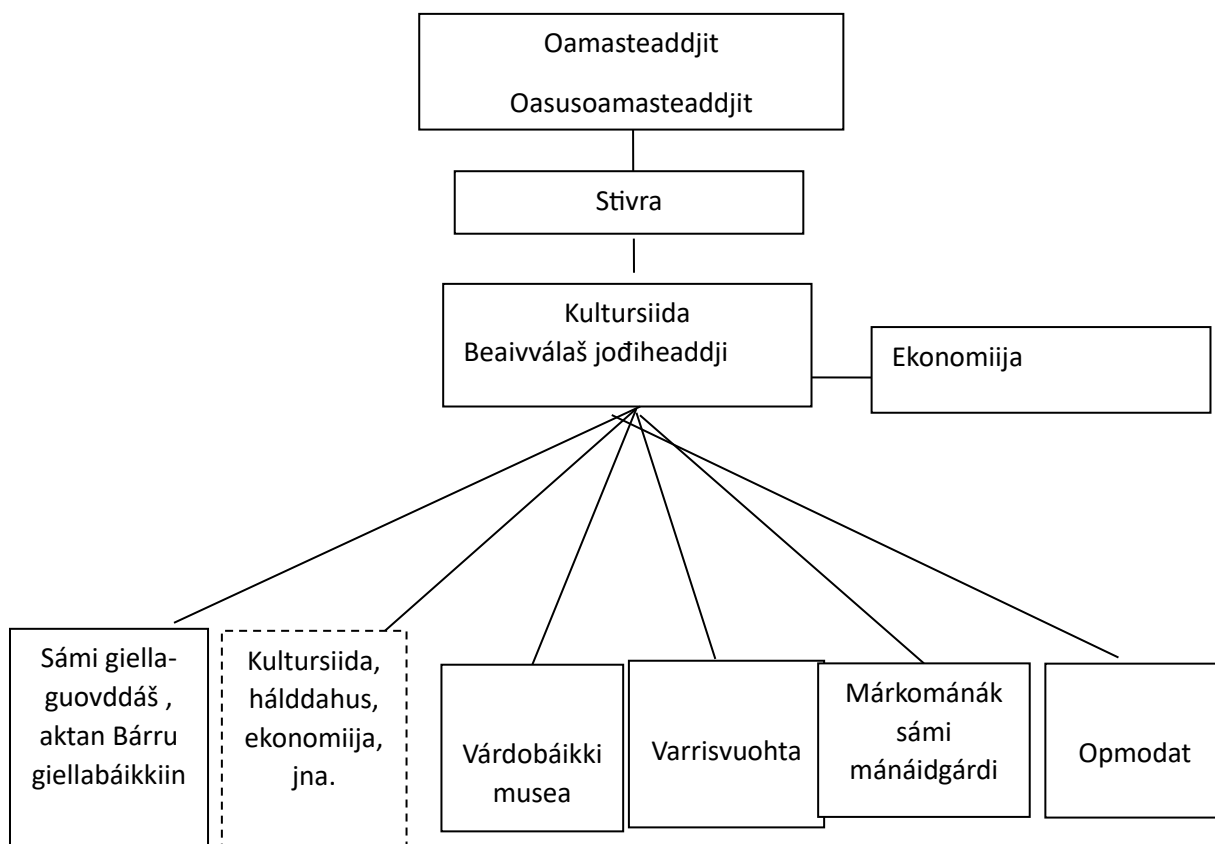


Organisašuvdna

Ulbmil: Searvi Várdobáiki OS lea sámi guovddáš man ulbmil lea:

- ovddidit ja hálldašit guovllu sámigiela, kultuvrra ja servodateallima.
- viiddidit, eaiggáduššat ja doaimmahit iežas kultursiida

Organisašuvdnakárta



Oasusoamasteaddjit

Sámedikkis leat 600 ossosa Várdobáiki OS:s. Evenášši suohkanis, Rivttága suohkanis, Áhkánjágga suohkanis, Siellaga suohkanis ja Dielddanuori suohkanis leat oktiibuot 286 ossosa. Sámi searvit: Bálák sámesearvi, Rahka ja biras sámiid searvi-NSR, Dielddanuorguovllu Nuorak-NSR, linná ja biras sámiid searvi- NSR, Sámi álbmotlihttu-SFF, Loabakáiddi siida-SFF, Ufuohdá sámiid searvi ja iežá joavkkut ja searvit: Márkomeannu searvi, Rukses bellodaga, Hárstták, Sáttiidvuomi giliovddidansearvi SABUS OS, Sáráhká Sellju AL (mánáidgárdehuotnaha oamasteaddji), Stuornjágga duodjesiida ja Romssa fylkka boazosámiid fylkkasearvi-NBR oamastit oktiibuot 144 ossosa. 115 ovttaskasolbmo atnet 213 ossosa. 135 oamasteaddji oamastit aktiibuot 1243 ossosa. Juohke oasus ovddasta ovttá jiena váldochoahkkimis.



Stivrra čoahkkádus

Stivrras leat 5 stivralahtu ja sierranas joavkkuide lea mearriduvvon vuoigatvuohta evttohit evttohasaid. Stivraláhtut maŋnel váldočoahkkima 2022 gitta váldočoahkkima 2023 rádjái :

Evttoheaddji	Stivralahttu	Persovnnalaš várrelahttu	Doaibmanáigi
Organisašuvnnat	Else Grete Broderstad, válljejuvvon Stivrrajodiheddjin	Liv Slettli	2021-2023
Suohkanat	Svein Nilsen	Merethe Sætran	2021-2023
Sámediggi	Odd Are Hansen	Jorun Nija Murberg	2021-2023
Ovttaskas oasusoamasteaddjit	Anne Marie Guttorm Graven	Tore Johnsen	2023 – 2024
Váldočoahkkín	Arild Pettersen Inga, válljejuvvon stivrranubbijodiheddjin	Mathias Olsen	2020 – 2024

Stivralahtut maŋnel váldočoahkkima 2023:

Evttoheaddji	Stivralahttu	Persovnnalaš várrelahttu	Doaibmanáigi
Organisašuvnnat	Susanne Amalie Langstrand-Andersen	Odd-Martin Dalbakk	2023-2025
Suohkanat	Helene Berg Nilsen	Trude Hagland	2023-2025
Sámediggi	Odd Are Hansen, válljejuvvon stivrranubbijodiheddjin	Jorun Nija Murberg	2023 - 2025
Ovttaskas oasusoamasteaddjit	Anne Marie Guttorm Graven, válljejuvvon stivrrajodiheddjin	Tore Johnsen,	2022-2024
Váldočoahkkín	Arild Pettersen Inga	Mathias Olsen	2022-2024

Bargit

Loahpageažis jagi 2023 ledje Várdobáikkis 25 bargi. Liigin dasa ledje 10 bargi geassebargguin museas 2023 geasi. Dasa lassín ledje bálkáhuvvon bargit iešguđet áigodagaid doaimmaide. Jagi 2023 registrerejuvvoje 72 bargi min bálkávuogádaga bokte, dás maid luopmoruhta- ja honoráramáksimat. Dannego oassi guovddáža doaimmain leat prošeaktabarggut dahje doaimmat mat gáibidit lassiveahkit, de geavahuvvojit viehka hollu gaskaboddasaš virggit ja bálkáhuvvon resurssat.

Musea ámmáhat

Antikváralaš bagadallanbálvalus. Museajodiheddji Thomas Ole Andersen ja Mahtias Olsen

Sámi Museasearvi: Museajodiheddji Thomas Ole Andersen, stivralahttu 2023-2025

Dutkan Davvin: Dutkanovddasvástideaddji Janicken Olsen

Tore Hund riika: Tone Elvebakk

Dáiddalávdegoddi ođđa UNN, Áhkánjarga: Tone Elvebakk



ležá ámmáhat

Ann-Mari Thomassen: stivralahttu Sámi Giellagáldus

Ann-Mari Thomassen: Eaiggáda ovddasteaddji mánáidgárddi ovttasbargolávdegottis

Connie Mohaug: ReKomp ovttasbargoforuma lahttu (Reomp: Mánáidgárddi gelbbolašvuodaovddideami regionála ortnet)

Našuvnnalaš sámi dearvvašvuhta fierpmádat: Raket Gaup

Lanjat

Várdobáiki lea 2017 rájes eaiggádan sierra lanjaid Skániin. Giellaguovddás lea vuosttas ceahkis, ja dánne leat nai geahččiidlanjat; musea, galleriija, čoahkkinlatnja, oahpahuolatnja ja gievkkan. Vuosttas ceahkis leat nai museadávviriid vuostáiváldin, magasiidna ja vuorkásadji. Nubbi ceahkis leat 14 kantuvrra, čoahkkinlatnja, aktasaš-areála, rádju ja hissegat. Dánne lea nai liggejuvvon garáša.

Várdobáiki doaimmaha Márkománák sámi mánáidgárddi Láryttedievás Skániin. Mánáidgárdi jođihuvvo huotnahis maid Sáráhká sámemánák SA oamasta.

Várdobáiki museas lea ovddasvástádus Gállogietti sámi olgomuseii ovddasvástádusain divodit huotnahiid mahkas leat seljus. Museas lea nai museala ovddasvástádus Vilgesvári márkosámi orronbáikái, ja dasto hálddašanovddasvástádus Vilgesvári hárrái ovttas Sáttiidvuomi ovddidanserviin (SABUS). Sámi joavkkuin ja serviin leat hálbbit láigonhattit Várdobáikki lanjaide čoahkkimiidda.

Várdobáiki láigoha lanjaid Bárru giellabáikái priváhta láigoheaddjis.

Doaimma

Várdobáiki lea kultursiida ja dasa gullet mánáidgárdi, musea, giella, varrisvuhta ja opmodat. Visot dát doaimmat, earret opmodat, ruhtaduvvojit iežaset doaimmaruđaiguin ja vel prošeaktaruđaiguin maid mii oažžut erenoamáš doaimbabiđuide. Opmodatossodat ceggejuvvui go guovddáš eaiggádišgođii iežas huotnaha.





Beaivválaš jođiheapmi, joatkevaš ovddeapmi, ekonomalaš plánenbarggut, prošeaktastivren, čuovvoleapmi, bargiidovddasvástádus ja láigoheapmi leat dakkár doaimma ovdamearkkat mat leat čadnon guovddáža jođiheapmái. Aktasašgolut juhkkjuvvojit iešguđet ossodagaide välljejuvvon máksinvuogi mielde mánnosaš rehkegiin.

Ovttasbargu Márkomeannu sámi festiválain

Márkomeannu láigoha kantuvrra Várdobáikkis. Várdobáikki mielas lea Márkomeannu mávssolaš arena čalmmustahttit guovllu sámi dáidaga ja kultuvrra. Festivála lea erenoamáš dehálaš ovdánit nuoraid ja mánáid sámi identitehta, giela ja kultuvrra. Danin Várdobáiki vuorua ovttasbarggu festiválain go lea vejolaš. Várdobáiki lágidii Márkomeannu-seminára 2023:s nai ja giellaguovddážis ledje doaimmat.

Ovttasbargu Oarje-Romssa Girje- ja kulturbussiin

Várdobáikkis lea jagi 2011 rájes leahkán ovttasbargoprošeakta Romssa fylkkasuohkaniin. Várdobáikkis lea ovddasvástádus ovttain Girje- ja kulturbussiin sámi válaldagaid várás buses. Lea dehálaš ovttasbargat kulturbussiin. Várdobáiki beassá váikkuhit dasa ahte sámi kultuvra vuosehuvvo Oarje-Romssa Girje- ja kulturbusse doaimmaid aktavuodas. Lea buorre dan ládji dieđuid juohkit sámiid ja sámiid diliid birra, erenoamážit mánáidgárdemánáide ja skovlámánáide.

- Bravostoagus sámegillii 18 skovlláin ja mánáidgárddiin
- Girječállidmátki Katrine Nedrejord:in
- Turné doaimmagirjiin «Fearánat Sámis - Moatren ja Niillasiin, 4 mánáidgárddiin
- Juovlodoalut mánáide. Báiki: Várdobáiki arena. Doalli: Ánne-Márja Guttorm Graven.

Ovttasbargu gaskal Várdobáiki sámi guovddáža ja Oarje-Romssa Girje- ja kulturbusse lea doaimman viehka buorágit. Mánngaid jagiid leat mii nágodan čovdosiid gávdnat gokte ovttasbargat doaluiguin ja doaimmaiguin. Guokte ovttasbargočoahkkima čađahuvvojit jahkásaččat Várdobáikki ja Romssa fylkkasuohkana gaska Girje- ja kulturbusse birra.

ležá ovttasbargu

Várdobáiki Tone Elvebakk baktu doalai váldosáhkavuoru Amiff-festivála¹ rahpamis golggotmánus 2023.

Go Evenášši girdihámman galggai ođđa kapealla ceaggit, de girdihámmanbáhppa siđai ovttasbargat Várdobáikkiin oččožit sámi dovdomearkaid kapellii. Tone Elvebakk lei viehkkinn dan bargui.

Tore Hund Riika

Várdobáiki lea oassálastan Tore Hund prošeavtta bargojovkui maid Hársttáid suohkan lea eaiggádan 2018 rájes. Dát prošeakta lei oassin 2030 NORGGA DUHÁT JAGI Našunálaávvudeamis. Várdobáiki oassálasttii prošeaktii ovdandoallat vikiŋgaáigodaga sámi historjjá. Dán aktavuodas Várdobáiki lea čadahan *Tore Hund čehporis* prošeavtta. Prošeaktajovkui nammaduvvui nanu, fágalas resursajoavku, daiguin miellahtuiguin:

¹ Arctic moving image & film festival



- Dikka Storm, seniordutki *Romssa universitehta - Norgga árktalas universitehta* geas lea dutkanvuđolas diehtu min guovllu sámevuhtii.
- Alf Ragnar Nielssen, historihkkár, ovddes professora Nord universitehtas ja professora Lofotr Vikingmuseas
- Åsa Elstad, ovddes dr.art historjjás ja vuosttaskonserváhtor Nord museas. Son lea dutkan ja almmuhan artihkkáliid ja girjjiid earret eará tekstiilagirjjiid.
- Maja Dunfjeld lea áarjelsámie dutki ja akta dain moatti norgalaččain geas lea doavttergráda atnudaídagiin ja árbevirolas dujiin.
- Ellen Berit Dalbakk duddjui dán čehpora ja oassálasttii referánsajoavkku bargguide.

Prošeaktajoavku, man prošeaktajođiheaddji lea Tone Elvebakk, lea 2023:s bargan Oainnus nummár 5 almmuhemiin, midjas galgá čielggadit prošeavtta man boadus lea Tore Hund čehporis. Dat galgá geargat 2024:s.

Giellaguovddáš

Giellaguovddáša bargoveahka 2023:s ledje giellaguovddášjođiheaddji Ann-Mari Thomassen 100% bastevas virggis, fágaolmmái Ernst Thomassen 100 % virggis gitta 15.08. rádjai, Britta Olsen, 60% virggis giellaresursan Márkománák mánáidgárddis ja Várdobáikkis ja Ekaterina Amundsenis lea 20 % virgi dirigeantan Várdobieggga lávlunkoaras. Dasa lassin lea Gudmund Johnsen bargan sámi báikenamaiguin, giellabottuin varrisvuođagámnnademiin ja jorgaleaddjin vuodđovuosehussii Várdobáikki museas. Bárru Giellabáikkis, Suorttás Viesterállasis lea Cecilie Myrnes bargan 40% virggis 16.05. rájes, ja Jennie Ann Jejeli lea bargan duodjeresursan mánnosaš doaimmain 03.10. rájes. Mudui bálkkáhit iežá giellaresurssaid dárbbuid mielde ovdamearkka dihte giellabesiide, stullamiidda, nuoraidsiidii, jna. Váldodoaimmat giellaguovddášis leat doaimmabijut čadnon kurssaide ja giellaarenaide.

Gielladoaimmabijut ruhtaduvvojit doaimmaruđaguin maid Sámediggi ja Romssa ja Finnmárkku fylkkasuohkan juolludit. Giellaguovddáša hálddahušlaš doaimma lea leahkán čuovvolit gaitdin gielladoaimmaid masa Sámediggi addá doarjaga, plánet dálá ja ođđa gielladoaimmaid, čuovvolit aktavuodaid maid bohtet giellaguovddášii, raporteret Várdobáikki giellaguovddáša ja Bárru giellabáikki doaimmaid birra, ja vel fágalaš ja bargiidovddasvástádus giellamielbargiin.



Govva: Giellakursa ohppiiguin geahkas čuovvot kurssa digitálalaččat



Ámi kurssat

*Álgokursa 1 čađahuvvui 2023 giđa ođđajagimánus geassemánnui masa 15 kursaoahppi oassálaste álggos ja 12 oahppi jotke gitta lohppii. Kurssa álggii 2022 čavčča ja loahpahuvvui 2023 giđa

*Álgokursa 2 mii álggii 2022 čavčča, jotkkii giđđii 2023 logi kursaoahppiiguin.

*Čakčat 2023 álggahuvvui ođđa álgokurssa easkaálggiide 22 kursaoahppiiguin

*Gaitdin kurssat leat čađahuvvon sihke digitálalaččat ja fysalaččat.

*Njálmmálaš kurssa lea čakčat 2023 čađahuvvon aktii vahkus 8 oassálastiiguin.

*Oanehis sámezielkurssat čađahuvvoje sámi vahkus guovvamánus.

Campus Várdobáiki

2022 čavčča ja 2023 giđa lea Várdobáiki ja Romssa universitehta ovttasbargan gelbbolašvuodaloctemiin sámezielas. Studeanttat čuvvo oahpahusa universitehtas zoom baktu Várdobáikkis, muhto Várdobáiki giellaguovddáš čađahii oahpahusa *SAM 1034 guldaleapmi ja gulahallan* fágii. 3 studeantta čađahe *Nuortasámeziela (Davvisámeziela) jahkeoahpu álgodásis*, aktiibuot 60 oahppočuoggá.

Giellaarenat

Sámás mánáiguin Márkománák mánáidgárddis

Prošeakta Sámás mánáiguin/Sámasteaddji lea čađahuvvon jagi miehtá. Giellaguovddážiis lea leahkán akta giellaresursa 40 - 60 % virggis mánáidgárddis. Giellaresursa hoallá márkosámeziela ja lea ovttasbargan pedagogalaš jođiheaddjin, sámasteaddji resurssain Márkománák mánáidgárddis ja giellaguovddášjođihedjjiin. Giellaguovddáš lea dasa lassin leahkán mánáidgárddis giellaguossin guovtti vahkkui 2023 giđa.

Stullan

Stullan lea mánáide ja veagaide geain leat sámeziella siiddagiellan. Leat čađahuvvon 3 stullama 2023:s. Čakčageassestullan lágiduvvui Vilgesvári márkosámi orrunbáikkis borgemánu 19. – 20.b. Vihtta veaga oassálaste; guhtta váhnema; akta áhkku ja akta áddjá ja ovcci máná. Fáttát ledje čadnon lundui.

Juovlastullan čađahuvvui juovlamánu 20.b. gonne filbma *Bovttášvárri – Láhpon monni* vuosehuvvui. Lei Nuoraidsiida guhte lágidii stullama. 5 ollesolbmo, 3 nuora ja 7 máná oassálaste.

Giellabeassi

Ulbmiljoavkkut leat oahppit geain leat sámeziella mánáidskovlláin ja nuoraidskovlláin. Giellabeasit lágiduvvojit ovttas oahpaheaddjiiguin geat oassálastet.

2023 giđa:

Giellabeassi gaskadási ja nuoraidskovllá 5.– 10. luohká ohppiide čađahuvvui Stuorgiētis

Giehtavuona suohkanis. 5.-6. luohká oahppit čađahe giellabeasi cuoŋománu 12. – 13.b.



10 oahppi serve giellabeassái. 7.-10.luohká oahppit vas čađahe giellabeasi cuonjomanu 19. – 20.b. gonne 10 oahppi oassálaste. Oahppit duddjoje oaggunbiergasiid maiguin oggo jieŋa nalde. Sii oahpásnuvve kulturmuitoguovlluin Stuorgiettis. Sii basse mállébánnogáhkuid ja vušše bohccobierrguid liemain. Sii hárbjehalle ja ovdanbukte smávit sámegielat teáhterbihkiid.

Giellabeassi smávvdássái 1.-4. luohkkái čađahuvvui geassemánu 13.b. Gállogiettis. 32 oahppi, 4 oahpaheadji, 1 váhnen ja 8 giellaresurssa oassálaste. Fáttát: Lávlun ja juoigan, máinnasteapmi, suhppet čoarvvi, vállat márfesákkuid, čoggit juopmolasttaid ja reidet budnjosa

2023 čavčča:



Giellaleaira 1.-4.luohkkái čađahuvvui čakčamánu, 13.b. Lodegiid viervás. Fáttát: Lávlun, skálžžut, boranas debbot ja dákkít, suhpon, stoagus. 27 oahppi oassálaste.

Ruhtedeimmet giellaleairra Bárru giellabáiki bušehtas.



Giellaleaira gaskadássái ja nuoraidskovláii čađahuvvoje Boazovázzis Goregáiddis Lodegiid suohkanis. Dat čađahuvvui 3 beavvi badjel.

32 oahppi, 9 giellaresurssa, 2 váhnema ja 6 oahpaheadji oassálaste.

Fáttát: Juonasteapmi, murren, suovastuhttit guliid ja bierrguid, gáhkken, gievkkanbarggut, duodji, nástedáivvas ja šelggonbálggis.



Nuoraidsiida

Nuoraidsiida lea gámnadanbáiki guovllu nuoraide ja lágiduvvojit 3 – 4 geardde jahkái. Jahki 2023 Nuoraidsiida lágiduvvui guovvamánu 17.b., cuoŋománu 17. b. ja golgotmánu 25.b. Fáttát: Goarrut muffala ja vel vinyldeaddileamit sámegillii.

Sámi giellaboddu/lohkanhárjehallan/lohkanarena boarrasiidda

Doaibma mii dábálaččat čađahuvvo aktii mánus, Várdobáiki varrisvuodagámnnademiid aktavuodas. Varrisvuodagámnnademiin leat diibmobealle giellabottut maid giellaguovddáš čađaha. Fáttát 2023:s leat leahkán biebmošattuid birra, márkosámi doahpagat jápmima birra, skábmamuitalusat, Burma sámi lágašradio soahteáiggis, juovlalávlagat ja sogaid birra.

Giellaarena - Várdobiegga lávlunkoarra



Várdobiegga

<p>Jubileumskonsert: 5. mars kl.15.00 på Várdobáiki. 10 ár sammen. Bli med på vår musikalske reise.</p> <p>Det blir salg av middag, kaker og kaffe etter konserten. Menyen: gumbá og bidus. Pris for konsert: 100 kroner.</p> <p>Hjertelig velkommen 😊</p>	<p>Ávvudankonsearta: njukčamánu, 5.b. dii. 15.00. Báiki: Várdobáiki. 10 jagi ovtas. Searvva mielde musihkalaš reisu.</p> <p>Mii vuogdit gaskabeivviid, gáhkuid ja gáfe konsearta marjgel. Fállu: gumbá ja bidus. Konsearta máksá 100 ruvnu.</p> <p>Váimmolaš buresboahhtin 😊</p>
--	--

Várdobiegga lávlunkoaras leat hárjehallamat 2 diimmu vahkkui ja lea doaibmi sámi giellaarena dan dihte go lávlo beare sámegillii. Lávlunkoarra lea lávlon sihke ravealais ja iešguđet girkodoaluin. Koarra ávvudii 10 jahkásaš ávvudeami ávvudankonsearttain ja govvaráidduin Várdobiekka historjjá birra Várdobáikkis njukčamánu 5.b. Koarra lea muđui lávlon Skániid girkus, ravealas guovvamánu 21.b., Kulturkafeas Hársttáis njukčamanu 15.b., Tuviika girkus sálbmaeahkedis njukčamanus 30.b., Várdobáikkis miessemánu 24.b. vuosehusrahpamis *Dekoloniseren ja revitaliseren Sámis*, Bjarkeaddju girkus geassemánu 25.b. ávvudan dihte *Tore Hund riikka/Norgga 1000 jagi*,

oanehiskonsearta Várdobáikkis borgemánu 29.b. ovdal válgaságastallama, juovlalávlumat Skániid ja Evenášši girkuin. Koaras lea leahkán guokte rabas hárjehallama ja ožžon heanet lávllut.

Várdobáiki sámi báikenammalávdegoddi

Várdobáiki sámi báikenammalávdegottis leat Gudmund Johnsen, jođiheaddjin, Britta Olsen, Inge Andersen Svonni, Ivar Simonsen ja Håvard Nija Lynghjem, ja vel Peder Ingar Buljo sadjásažžan.

2023:s lea leahkán 4 báikenammalávdegotti čoahkkima. Odđajagimánu 30.b. lei digitála báikenammalávdegotti čoahkkin gonne vihtta iešguđet namat váriide gieđahallojuvvoje, Namat galge čalmmustahttojuvvot Várdobáiki musea SIDII vuosehussii.



Njukčamánu 17.b. ledje sihke álbmotčoahkkin ja báikenammalávdegotti čoahkkin suohkanhuotnahis Mivrrugis Iksnášši suohkanis. Historihkkár Johan Borgås muitalii čoahkkima álggos sámi historjjá birra Viestterállasis. Báikenammalávdegoddi gieđahalai 24 sámi báikenama mat dasto galge gulaskuddamii, gč. Báikenammalága.

Cuoŋománu 18.b. báikenammalávdegoddi doalai digitála báikenammačoahkkima gonne gieđahalle 24 luonddonama Áhkánjárgga suohkanis.

Sámi giellavahkus, golggotmánu 23.b. dollui oanehis báikenammaseminára *Sámi báikenamat 1900-logu álgogeahčen Oarje - Romssas ja Nuorta – Nordlánddas*. Seminára streamejuvvui. Mahtias Olsen vuosedii kárttaid dan guovllus gosa son lei čállán Just Qvigstad báikenamaid nu gokte bohtet ovdan Qvigstad materiálas ja de moadde iežá báikenama vel.

Giellavahkku

Várdobáiki ovttasbarggai Dielddanuori suohkaniin sámi giellavahku prográmmasisdoaluin, golggotmánu, 23. - 29.b. 2023. Gait giellaguovddážit ožžot 50 000 ru. Sámedikkis giellavahku čađaheapmái.

Mánnodaga, golggotmánu 23. b. almmuhuvvui oasi podcast:s *Eksepedert* márkosámi suopmana birra. Dát lei Várdobáikki ja Museum Nord ovttasbargoprošeakta. Eahkes lágiduvvui oanehis báikenammaseminára sámi báikenamaid birra árra 1900-logus Oarje-Romssas/Nuorta-Nordlánddas. Logaldallan streamejuvvui.

Duorastaga golggotmánu 24.b. dollojuvvui nuoraidgámnadeapmi Paviljongas Skániid skovllás maid Dielddanuori suohkan lágidii. Gaskavahku golggotmánu 25. b. Nuoraidsiidda ja Duodjeinstituhta baktu, čađahe Vinyldeaddilemiid sámegillii Várdobáikkis.

Duorastaga golggotmánu 26. b. almmuhuvvui mánáidgirji "Fearánat Sámis". Biekkáš mánáidjoavku rabai almmuhusa sámi lávlagiin. Dan maŋjel lei muitalanboddu mánáide ja gielddasápmi Alexander Slupachik oahpahii geahppes gielddasámegiela mánáide ja rávisolbmuide. Sámediggeráđđi searvvai ja buvttii varrodagaid, ja Antonina Asananova buvttii varrodagaid digitálalaččat Lujávrris

Bearjadaga golggotmánu 27. beaivvi searvvai giellaguovddáža jođiheaddji seminárii maid Nordlándda fylkkagirjerájus lágidii, sámi muitalanárbevieruid birra ja proseassa birra gitta gárvves *Fearánat Sámis* mánáidgárdegirjji rádjai. Vahkkoloahpa golggotmánu 27.-29.b. čađahii Várdobiegga duortnussámi koarraovttasbarggu Girona sámi koarain. Dat lágiduvvui Gironis ja loahpahuuvvui konsearttain Girona girkus sotnabeaivvi golggotmánu 29. b.

Bárru Giellabáiki - giellaarena Viestterállasis ja Lufuohtás

Bárru Giellabáiki doaibmá giellaarenan Várdobáikki giellaguovddáža vuolin mii lea šaddan mángga jagáš ovttasbarggu baktu giellaproševttain Viestterálas ja biras sámi servviin. Bárru giellabáiki lea šaddan dehálas sámi gámnadanbáikin sámi álbmogii Viestterállasis. 2023:s lei Bárru giellabáiki ruhtaduvvon njuolggodoarjagiin giellaguovddážiidda Sámedikki bušeahsas.

Jagi 2023 áigodagas leat lágiduvvon 8 stullama mánáide ja veagaide. Aktibuot 50 oasseváldi. Leat oassálastan mánát njealji suohkaniin, guovtti skovlláin main lea sámegiela gáiddusoahpahussan ja ovttá skovllás mas lea sámegielloahpahas. Mánát leat leahkán gaskal



1 - 12 jagi boarrásat. Mánát leat oahppan eallima birra viervvás, murjen, gáhkken ja duddjon veahá. Sámegeilat váhnemat, áhkut ja ádját leat leahkán mielde. Lea lágíduvvon guokte stullama Lufuohtás gávccí oasseváldiiguin.

Gidđat 2023 lágíduvvui ovttá Nuoraidsiidda dušše ovttain nuorain gonne geahčaimet sámi oanehis filmmaid. 2023 čavčča lágíduovvoje 2 Nuoraidsiidda aktibuot golbma nuoraiguin gonne leimmet bowlemin ja billjarda spillemin. Akta Nuoraidsiida lágíduvvui Lodegis.

Leat lágíduvvon giellakafeaid duorastagaid, duodjeeahkediid ja duodjekafeaid. Viestterálas ja biras sámesearvi lágída duodjeeahkeda juohke vuosttas disdaga mánus Bárru Giellabáikkis. Fáttát leat earret eará leahkán bárgideapmi ja čovvdarieggáid rehpehagolliin goarrut.

Borgemánu 23.b. lágíduvvui oahpistantuvrra báktesárgomiidda Gánasvuonas Inge Anders Svonniin. 16 olbmo serve dasa ja guokte beatnaga. Dasa lassín lea lágíduvvon giellavázzima cuoŋománus ovttain oasseváldiin. Gáktegárvodeapmi lágíduvvui miessemánus gieža oasseváldiiguin.

2023 čavčča lágíduvvui sámi gámnadanbáikki Gávvalvágis aktibuot 7 oasseváldiiguin. Doallu lei ovttasbargu Lufuohtá sámi searvvi ja Bárru giellabáikki gaskkan. Golggotmánu 2023:s čađahuvvui luhkka bagadallama Lufuohtás njeljin oasseváldiiguin.

Giellavahkus lágíduvvuje sámi giellakafea, máinnasteapmi mánáide Suorttá girjerádjosis ja musihkkabingo Suorttá hoteallas. Logaldallan sámi báikenamaid birra streamejuvvui Bárru giellabáikái nai. Lea nai čađahan sámástit duddjodettiin ja bagadallama gokte goarrut datnegiehtabátti.

Mánngasat Viestterállasis čuvvot vahkkosaš giellakurssaid Várdobáiki giellaguovddázis Teams baktu.





Govva: Bárru giellabáiki, Viesterállasis/Lufuohtás, gasku: luhkka bagadallamis Lufuohtás, ja stullamis Taenis, Mielbuođđu, olggeš guovllus: fáddá lei veasku giellakafeas.

Sámi mánáidgárdebeaivi ovdaskovlámánáide Dielddanuori suohkanis

Giellaguovddáš ovttas Dielddanuori suohkaniin čađahe sámi mánáidgárdebeaivi ovdaskovlámánáide Dielddanuori suohkanis, suohkana dingojumi ektui. Mánáidgárdebeaivi čađahuvvui duorastaga, geassemánu 15.b. Gállogietti olgomuseas. Fáttát ledje mitalus uldda birra stuorgállu vuolin, lávlun- ja stohkosat, suhppon, durget bealljegoađi ja biebmoreden dolagáttis. 30 ovdaskovlámáná, 10 mánáidgárdebargi, akta váhnen, akta giellaresurssa suohkanis ja gieža giellaresurssa Várdobáikkis oassálaste.

Sámi giella- ja kulturbeivvit Vilgesváris

Borgemánumu, 31.b. gitta čakčamánu 1. beaivái 2023 čađahuvvoje sámi giella- ja kulturbeivviid gaitdin 7.luohká ohppiide vihtta skovlláin Dielddanuori suohkanis. Oahppit besse oahpásnuvvat iešguđetlágan fáttáide; reidet birgojuvcca, oahppat čázi mearkašumi birra ássanbáikái, oahppat maid muorat mearkašit, oahppat Vilgesvári sámi historjjá birra, oahppat duddjot soappi ja sámegiellá sániid masa gullet juohke fáddái. Ulbmil lea buoridit ipmárdusa sámegiellas ja servvodateallimis Dielddanuoris giellahálddašanguovlun váikkuheažžat ohppiid ja oahpaheddjiid gelbbolašvuhta. Mis lea jáhkku ahte doaibmabidju veahkeha unnidit sámi ohppiid vealaheami.



Mánáidgárdegihppa “Fearánat Sámis”

Várdobáiki almmuhuvvui mánáidgárdegihppaga *Fearánat Sámis* golggotmánu 26.b. Giellavahkus. Sámediggeráđđi searvai mielde. 2023:s lea nai čađahuvvon mángga muitalanbottuid mánáidgárddiin ja fáttát leat vižžon mánáidgárdegihppagis. Mii leat duđavaččat dieinna ahte Dielddanuori suohkan ostii mánáidgárdegirjii juohke mánáidgárdái suohkanis.



Giellaguovddášgámnadeapmi

Várdobáiki giellaguovddáš searvvai mielde Sámedikki giellaguovddášgámnadeamis miessemánu 31.b. gitta geassemánnui 1.beaivái Plassjes.

Muđui

Giellaguovddáš lea oasálastan digitála ovttasbargočoahkkimiidda Sámedikkiin 2023:s. ja vel mángga ovttasbargočoahkkimiidda Dielddanuori suohkaniin plánema dihte gielladoaimmaid. Giellaguovddaš lea muitalan sámegeiela birra guovllus iešguđege fágabeivviin jodiheadjiide ja bargiide mánáidgárddiin, ohppiide ja oahpaheadjiide joarkkaskovlláin ja Nordlándda oahpu ja gelbbolašvuoda fylkkaráđđái. Giellaguovddáš veahkeha nuppi ossodagaid Várdobáikkis jorgalusaiguin jna. ja vel iežásiidda guovddáža olggobealin.

Sámi varrisvuohhta

Varrisvuodagámnnadeamit

Varrisvuodagámnnadeapmi lea mánnosaš válaldat gose vuoras sápmelaččat ja earát čoagganit lohkanhárjehallamii, ovtastallamii, logaldallamiidda iešgudetlágan fáttáin, lášmmohallamii ja lea maid vejolaš oastit mállasiid. Várdobáiki sámi guovddáš lea ovddidan varrisvuodagámnnademiid jagi 2003 rájes.

2023:is Várdobáiki čadahii 9 varrisvuodagámnnadeami ja ovtta varrisvuodagámnnadeami mátkkis. Mátki manai Roabadállui ja Rivttágii gonne oasseváldit ledje vanccain mielde Ástavierdas.



Govva: Varrisvuodagámnnadeapmi mannamis vanccain fávlái



Fáddán dan jagáš varrisvuodagámnnadeamis lei riddokultuvra ja sámi riddohistorjá. Vuosttas beavvi doalai vancabiggar, čáli ja govviyeaddji Arne-Terje Sæther logaldallama fáttáin *Sámi vanccat ja vancaduddjon* Huset i Havet huotnahis Roabadálus. Nuppi beavvi manai varrisvuodagámnnadeapmi guossái Nuorta-Norgga vancamuseii ja vancasuodjalanguovddáži Rivttágis gonne Sverre Nordmo oahpistii ja mitalii sámi orruma ja historjjá birra Rivttágis.

Fáttát varrisvuodagámnnademiin 2023 leat leahkán:

- Filbmavuosehus *Gaskkas ja gaskkashávdda birra* ja vel árvvoštallan varrisvuodagámnnademiid 2023:s varrisvuodáossodaga jođiheaddji Raket Elisabeth Gaup baktu
- Árbevierut jápmimis – museabargi Bente Fankki baktu
- Demeansa, geavaheaddjiovddasteaddji Anfrid Heimly ja demeansakoordináhtor Dielddanuori suohkanis, Therese Kvarme baktu. Dasa lassin lei cealkámuščoahkkin Dearvvašvuoda- ja Fuolahusdepartemeantta baktu
- Lađas- ja deahkkebákčasat ja iežá reumatismmavigit, diagnosa ja dikšu – UNN Romssa váldodoaktára Gro Østli Eilertsen baktu
- Niehku iehčas gilvvagárddi birra, Susanne Amalie Langstrand-Andersen baktu
- Soahti ja Roahpa, Gunnar Johansen baktu
- Varrisvuodagámnnadeapmi mannamin Roabadállui ja Rivttágii, fáttáin riddokultuvra ja sámi riddohistorjá
- Guorahallan sogaid birra, Cato Lejon Myrnes baktu
- *Árbevierut eallima loahpas* – prošeavtta gávdnosiid ovdanbuktin, Várdobáikki museabargi Bente Fankki baktu
- Filbmavuosehus *Leat go mii ain das?* – sámi kultuvrra ja historjjá birra Viestterállasis. Dáiddar Helle Storvik mitalii prošeavtta birra Teams baktu

Nannet ovddasmorašválladaga geavaheddjiide márkosámi guovlluin

Várdobáiki lea 2019 rájes ožžon ruhtadeami Dearvvašvuodadirektoráhta doarjjaortnega fágaáhtanuššan ja gelbbolašvuodálokten dorvobálvalusaide sámi geavaheaddjiide. Doarjjagis lea ulbmil váikkuhit cegget, implementeret ja nannet kvalitehta varrisvuodta- ja dorvobálvalusain geavaheddjiide geain leat sáme giella- ja kulturduogáš márkosámi guovlluin. Várdobáikki varrisvuodáossodaga jođiheaddji lea jodihan prošeavtta 2023:s.

Aktivitehta prošeavttas 2003:s

Ovttasbargu ja diehtujuohkinbargu

- Čoahkkimat ja ovttasbargu Evenášši ja Dielddanuori suohkaniiguin, mii guoská sámi varrisvuodábálvalusaide ja kultuvrralaš bargguide
- Ovttasbargan ja ságastallan varrisvuodáossodagain Sámedikkis
- Jođiheapmi márkosámi varrisvuodavierpmádahkii; Ráđđeaddi ása hus gonne varrisvuodabargit sámi giella- ja kulturgelbbolašvuodain márkosámi guovlluin leat mielde
- Ovttasbargu ovttas SÁNAG:in
- Mállebiebmokursa gievkkanbargiide fuolahusbálvalusain Dielddanuori suohkanis. Kursa čađahuvvui Sáhtiid boarrasiidsiidda gievkkanis. Gievkkanbargit besse oahppat



- gumbet ja málllegáhkket vuorasolbmuide geahkas orrot sihke fuolahushuotnahis ja siiddas.
- Várdobáiki ovttas Moski dáluin ledje guossis gait fuolahushuotnaniin Dielddanuori ja Evenášši suohkaniin ulbmiliin attážit fámu vuorasiidda go válde lippa mielde maid vuorasolbmot ožžo buorástahttit. Vuorasolbmot nu liikoje gussiide.
 - Skovlávuosehus *Tystnaden i Sápmi* guovtti skovlláin Dielddanuori suohkanis. Fádđa lei veahkavalddálašvuolta sámi guovlluin, ja jávohisvuoda birra midjas gávdno sámi servvodagain. Dielddanuori suohkan vuolggahii dan, ovttasbargguin Várdobáikkín, SÁNAG:in, skihpadivššariiguin ja suohkanpsykologain.
 - Várdobáiki ja márkosámi varrisvuodavierpmádat leat buktán cealkámušaid odna varrisvuoda- ja fuolahusplánii maid Dielddanuori suohkan lea dahkamin

Sámi varrisvuodabálvalusaid strategiiaplána, márkosámi guovllus. 2021:s čálii Várdobáiki strategiiaplána gokte nannet ja ovddidit sámi varrisvuoda- ja fuolahusbálvalusaid márkosámi guovllus. Strategiiaplána lea leahkán dehálaš prošeaktabarggu aktavuodás.

Biekkáš lávlunjoavku mánáide

Prošeakta álggahuvvui giđđat 2023:s, ja vuosttas hárrjehallan lei cuorjománus. Ulbmil lea ahte galgá leahkit sámegeilat arena gonne mánát besset lávlut ja stoahkat. Oasseulbmil lea maid leahkán ahte mánát galget lávlut ja dovdat ilu. Prošeavtta baktu lea jurdda leahkán nannet mánáid sámi identitehta ja gullelašvuoda sámegeillii ja sámi kultuvrii. Mihttojoavku prošeavttas leat mánát gaskal 1-12 jagi. Gaskamearreaški lea leahkán gaskal 6-8 jagi, ja leat leahkán sulli 12 máná lávlumis juohke vahku. Mánát leat maid lávlon Várdobáikkis, Gállogieddi sámi museas, Skániid girkus, Skániid boarasiid siiddas ja Duorggas.



Máilmmibeavvi psyhkalaš varrisvuodas

Searvi máilmmibeavvi psyhkalaš varrisvuhtii Dielddanuori suohkanis, ávvuda máilmmibeavvi juohke jagi golggotmánu 10.b. Skániidhállas. Várdobáikki varrisvuodaossodat searvá lánveggoddá ja ovttasbargá prográmmain. 2023:s lei ávvudeapmi distaga, golggotmánu 10.b., gonne Anne Gro Gaup lánveggoddá sámegeillii.

Seminára ja gaskkusteapmi

- Várdobáikki varrisvuodaossodagas leat leahkán mánaga gaskkusteamit iešgudetlágan ulbmiljoavkkuide. Mihttu lea leahkán juohkit dieđuid sápmelaččaid varrisvuoda- ja eallinlági birra, sámi pasieanta vuoigatvuodaid birra, ja Várdobáikki bargu ovddidit seammaárvosaš varrisvuodabálvalusaid sámi geavaheddjiide. Várdobáiki lea maid čálmustahttan varrisvuodagámnnademiid ja eará varrisvuodaoprošeavttaid olgguldas institušuvnnaide.



- Fágabeaivi mánaidgárdejodiheaddjiide Hársttáis gonne fáddá lei *Vásáhusat čadnon bajásšaddamii eanetlohkoservvodagas*
- Čoahkkin Nordlándda fylkkaráđiin, maid guoskkai ohppui, gonne Várdobáikki varrisvuodaáŋgiruššan ovdanbuktui
- Seminára Várdobáikkis fáddáin *Sámegiela ovdánaneavttut* Ardis Ronte Eriksen ja Sigbjørn Skåden baktu
- Fágabeaivi suodjalandivššariidda UiT Hársttáis gonne prošeakta *Goktes nannet ja ovddidit sámi varrisvuoda- ja fuolahusbalvalusaid márkosámi guovllus?* presenterejuvvui
- Gaskkusteapmi skovláohppiide Heggen joarkkaskovllás Hársttáis gonne fáddá lei *Varrisvuohka ja identitehta*

Várdobáiki musea

Várdobáikái musea lea guovddáš geargejuolgin, vuosehuslanja ja fágasisdoalu dáfus. Bargu ovdánit Várdobáikki museaoassi lea leahkán guovddážiis maid 2023:s. Guovddáš doaimmat 2023:s leat leahkán oppalaš hálddašeapmi ja ovdáneapmi musea ektui, ja maid Gállogieddi olgomusea ja Vilgesvárre musea hálddašeapmi ja fágálas ovddasvástadus, ja ovttasbargu iežá museaiguin.

Buorre ja guhkes ovttasbargu Sámi museaserviin, Sámedikkiin ja Norgga Álbmotmuseain dagahii ahte 32 dávvira viimmat máhce siidii. Odne dát leat Várdobáikki musea vuorkán mas lea dohkálaš standárda konserveren-, bearráigeahččan- ja vuorkábidjama hárrái. Várdobáikki museabargit leat 2023:s joatkán dárbbaslaš vuoddobargguin sealludahttit, bearráigeahččat, ovdánahttit ja láchit dili vuosehusa, hálddašeami ja diehtobuvttadusa várás.

Dutkan ja máhttobuvttadeapmi

Oainnus – Tore Hund čehporis

2023:s Várdobáiki musea oaččui ruđaid Hársttáid suohkanis mat ledje merkejuvvon Tore Hund riikka našunála ávvudeapmái, fáttáin *Resurssat ja riggodagat*. Hársttáid suohkanis lei ovddasvástadus ollislaš prošeaktarehketdoalu ávvudeapmái, ja olggosmáksimii oassálastide, Ruhtadeaddjit ledje Hársttáid suohkan, Mánaid- ja bearašdepartemeantta ja Servvodatlokten/Seastinbáŋku1 NN, ja vel mearradoalloaláhus. Resursajoavku Tore Hund čehpora proševttas, čálle artihkkaliid barggu birra midjas dahkkui proševttas. Artihkkalčállit leat historihkkár ja proffesor Alf Ragnar Nielssen, geográfá ja seniordutki Dikka Storm, historihkkár ja dutki Åsa Elstad. Maja Dunfjeld lei nai mielde referánsajoavkkus, ja su barggu birra čállá Dikka Storm su artihkkalis. Elle Bigge Dalbakk čilge duodjeproseaša ja prošektajodiheaddji Tone Elvebakk:s lea álgoartihkkal duogáža ja konteavstta birra. Dasa lassan leat mii váldán sisa guovtti artihkkalčállit geat govvideaba fáttá iežá geahččanguovllus; Eli-Anita Øivand Schøning ja Janicken Olsen. Janicken Olsen lea mielde Oainnus áigečállaga redakšuvnnas ovttas prošektajodiheaddjiin. Plána lea álmuhit áigečállaga jagis 2024.



Olavbeivviid 2023 aktavuodas, prošeaktajođiheadđji bovdejuvvui Stiklestad Našunála guovddáži oassálasttážit lávdedigaštallamii mas sámi perspektiiva ja gaskkusteapmi otnáš museain lei fáddán.

Dutkan Davvin (2022-2024)

2022:s álggahuvvui prošeakta *Dutkan Davvin*. Prošeavtta ulbmil lea cegget nannoset dutkanvierpmádaga Romssa ja Finmárkku fylkkaid museaid gaskka. Kulturdirektoráhta museaprográmma *Dutkanmáhttu, ovttasbargu ja infrastruktuvra* ja Romssa ja Finmárkku fylkkasuohkanat leat ruhtadan prošeavtta. 13 musea guovllus leat mielde vierpmádagas, ja daid gaskkas Várdobáiki musea.

Dutkan Davvin sihtá nannet museaid dutkandoaimmat, cegget vierpmádagaid, loktet čálálaš barggaid, atnit aktasaš dutkanjoavkku, ja ovdanahttit ovttasbargomodealla DjO-aktevrraid gaskka. 11 musea vierpmádagas oasselastet aktiivvalaččat vierpmádaga dutkanjoavkkus, gonne ovddiduvvojit dutkanprošeavttat ja artihkkalat mahkas leat čadnon museaid geavadii.

Janicken Olsen ovddasta Várdobáikki musea. Son lea lagabui dárkodan meassetgári Roabas eret, midjas čatná gárra dolos sámi oskui. Dutki Just Qvigstad dieđuid mielde messetgárra lea geavahuvvon meavrresgárrin. Go lea dárkodan gári duogáža ja go lea bidjan dán geográfalaš ja oskkoldathistorjjálaš kontekstii, de ákkastallá iežas artihkkalis ahte jáhkkmis sáhtá leahkit ahte gáris lea leahkán dakkár doaibma maid ovddit eaiggát dien birra muitalii.

Artihkal lea heret válmmas ja galgá sáddeduvvot sisa árvvoštallamii almmuheazžat 2024 giđa. Čálus lea dieđalaš artihkal ulbmiliin almmuheazžat ovttain dain ovddimus norgalaš museologiiija áigečállagis.

Bargit

Museii lea čadnon guokte bissovaš 100 % virggi, museajođiheadđji ja museakonsuleanta /čoakkáldatovddasvástideaddji ja bissovaš virggiid čadnon gaskkusteapmái, galleriijii ja viessohoaiddárvalussii Gállogiettis. Dasa lassin museas lea gaskaboddosaš 100% virggi geas lea ovdasvástáduš ovdanahttit vuodđovuosehusa. Aktiibuot 4,3 virggi. Lea nai bálkáhuvvon heanup mielbargit, ovttasbargit ja prošeaktabargit čadnon huotnahiid-suodjaleapmái ja vuoiñjalas kulturárbbi ektui. Gállogieddi olgomuseas ja Várdobáiki museas ledje 10 ofelačča geassebargus, sullii 40 % jahkebarggu.

Museajođiheadđjis lea ovddasvástáduš čuovvolit ja hálldašit prošeavttaid ja musea fágabargiid. Dát guoská ovdamearkka dihte plánejuvvon ja álggahuvvon prošeavttaid čuovvoleapmái, boahktevaš prošeavttaid prošekteremii, raporteremii, doaimmahit Gállogietti aktan fága- ja bargiid ovddasvástideaddjin ofelaččaid várás ja hálldašit viessohoaiddárvalusa, iešguđetlágan cealkámušaid čállimii, gaskkusteapmái ja čuovvolit aktavuodaid mat bohtet museii. Dát bargu gullá luonddolaččat nai iežásiid vuollái. Guovddáža beaivválaš jođiheadđji ja ekonomiijahoavda leat nai formálalaččat ja rehketoalu dáfus čadnon museaossodahkii.



Gálgieddi olgomusea

Várdobáiki museas lea hálddašanoavddasvástáduš Gálgieddi sámi olgomuseii. Mii oaidnit ahte mángga huotnaha seljus dárbbahit divodemiid, juoga mii lea luonddolaš go badjel 30 jagi lea gollan dan rájes go sellju ceggeduvvui. Várdobáiki musea lea dan dihte sihkkarastán moadde huotnaha jagis 2023 maid galgá divoduvvot boahpteáiggis. Jagi 2023 prošektereduvvui dollagoađi divodeapmi. Láđđorovvi, rudni ja skeadjá leat boahpteáigásaš divodanprošeavttat.

Musearusttega sihkkarastandoaimmat ja uhcit divodeamit čađahuvvojit joatkevaččat viessohoaiddárís.

Musea lea leahkán rabas geassemánu 1.beaivvi rájes gitta borgemánu 15.beaivái. Logi ofelačča leat leahkán virgáiduvvon ja sii leat bargan sihke Gálgietti ja Várdobáikki museas. Lea stabiila gussiidlohku. Museas lea leahkán mángga joavkku, sihke rávisolbmot ja mánát leat leahkán guossis geasseáigge.



Govva: Gálgieddi dollagoađi sihkkarastin.guossis

Báikkálaš olbmot geavahit dávjá goavddi mii gullá kulturbálgái, sihke geasset ja dálvet.

Gulahallan ja rutiinnat Márkomeanu ja musea gaska čađahuvvoje ásašuvvon rutiinnaid vuodul. Várdobáiki musea ovtta Sámi dutkamiid guovddážiin Romssa universitehtas lágidiid soffáságastallama Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna raportta birra. Else Grete Broderstad jođihii ságastallama.



Gálgieddi oasussiida

Fotefar mot nord niehkobáji boadusin riegádiid jurdaga cegget aktasaš oasussiida gieddebargguide, gonne ovtta galge gilvit mánggaláganat ruotnasiid mahkas árbevirolaččat leat leahkán márkosámi siiddadoalus. Sihte nai gilvit iežálágan ruotnasiid mahkas dan áiggi lea šaddan dábbalažžan. Oasussiida galgá leahkit rabas gaittinaide, muhto oassálastimii leat biddjon muhtun eavttut.

Go Várdobáikkis lea doaimmaovddasvástáduš Gálgieddi olgomuseii, de lea leahkán luonddolaš ahte musea lea ásašuvvon gilvvaáhkára, ja atnán hálddahuslaš oavddasvástáduš proševtta ovdáneamis. Danin lea Várdobáiki virgádan olbmo, geas lea máhttu árbevirolaš ja



boahhteáigásaš gilvimii, jodiheažžat prošeavtta sisdoalu ja jođu. Prošeaktakoordináhtor lea leahkán Susanne Amalie Langstrand-Andersen. Gilvvaáhkár lea čeggeduvvon Gállogiettiin kulturbirrasii, midjas dál addá vejolašvuoda gaskkustit ealli sámi kulturárbbi midjas ovdal lea leahkán guovddáš oassi márkosámi lotnolasekonomiijas. Sulli 10 olbmo ja veaga beroste Gállogiettiin oasussiidii ja sin leat čađahan vuosttas duksenáigodaga. Gieddedoallu doaibmá ekologalaččat ja ulbmil lea molsut gilvindoaimmaid.

Huotnahiidgáhtten

Várdobáiki museas lea huotnahiidgáhtten áŋgiruššansuorgin. Lea leahkán hollu bargu divodeami ruhtademiin ja ovdalaš iskkaduvvon ja suodjaluvvon huotnahiid čuovvolemiin. Museas lea máŋgga divodanprošeavtta jođus. Jahki lea leahkán gaskajahkin, mas boahhteáiggi divodanprošeavttaid prošekteren lea leahkán guovddáži. Divodandoaimmat Mikkel Olsa njallii, Dollagoahtái ja rudnái Gállogiettiin, lea prošekterejuvvon.

Jagi 2023 lea Várdobáiki musea joatkán ovttasbarggu Viestterálas ja biras sámi servviin ja eaiggádiin divohit sámi návstti Kvalsaukanis Suorttás. Prošeavtta ollislaš ruhtadeami hárrái lea leahkán hástalusat, muhto dainna bargojuvvo viidáseappot.

Antikvára bagadallanbálvalus

Várdobáiki musea lea miehtá 2023 nanusmahtán áigumuša lea máhttuguovddážin ja guovllu sámi huotnahiidgáhttenbarggu váldoguovddážin.

Danin lea musea álggahan ovttasbarggu Sámedikki, Oarje-Romssa musea ja Romssa fylkksuohkana gaskan, man ulbmil lea cegget máŋggabealat antikváralaš giehtaduodjebálvalusa Nuorta-Nordlándda ja Oarje-Romssa várás. Bálvalusa ulbmil lea arvosmahttit árvoháhkamii, orrunmoksii ja kulturbirashálddašeapmái lahka čuovvoleami báikkálaš eaiggáid baktu, ja cegget nanos báikkálaš máhttobirrasiid. Prošeakta álggahuvvui 2023:s, ja lea hain álgodásis. Guovddáži ovttasbargoprošeavttas lea nai neahttaresurssa cegget bagadallamii, neavvumii, koordineremii ja arvosmahtážit eaiggáid, geavaheaddjiid ja giehtaduojáriid. Neahttaresursa galgá doaimmat aktiivvalaš vierpmádahkan ja máhttoloktemin giehtaduojáriid ja árbevierroguddiid várás geat máhttet árbevirolaš biggendábiid. Aktiibuot dát buktá aktasaš kulturárbbi hálddašeami guvlui. Bálvalus lea heret geargus almmuhuvvot, nuvt ahte mii ovttas sáhttit veahkehit vai kulturárbbi oažžu buorup dili.

Vuođđovuosehus

Jagi 2023 lea joatkán ovdánahttimin vuođđovuosehusa sisdoalu gaskkusteažžat guovllu sámi kulturhistorjjá. Gaskkusteapmi galgá boahhteáiggis lea viiddis ja ávkkálaš almmolašvuhtii ja boktit rámisvuoda guovllu sámevuhtii. Dát lea oalle viiddis prošeakta mii bistá máŋggaid jagiid. Janicken Olsen guhte lea prošeaktajodiheadji, lea bargan ovttas fágajoavkkuin ja vuosehusdesigneriin ovddidit sisdoalu ja gaskkustančovdosiid. Vuosehusa guovddáži lea Siidii - dávvirat ja Hilssá-meavrresgárra, midjas lea min aktasaš ávnnaslaš kulturárbi halla kulturmuotoárvvuin. Jagi 2023 lea sisdoalu ja visuála čovdosiid konkretiserejuvvon go guoská vuosehusa vuosttas oassi gaskkusteapmái.

Siidii – gaskaboddosaš vuosehus Bååstede-dávviin

Guovvamánus 2023 ráhppui gaskaboddosaš Siidii vuosehusa. Vuosehus buvttaduvvui Bååstede-dávviid vuođul mahkas máhccájuvvoje Norgga Álbmotmuseas jagis 2023.



Dávvirat leat min aktasaš sámi kulturárbi, ja danin lei mávssolaš daid vuosehit. Vuosehusa ulbmil lei dávvirid vejolašvuohta beassat muitalit iežaset visuála historjjá, almmá gaskkusteadđji teavsttaid gehte mahkas láidestivčče narratiivva.

Leat joatkán bargat Dáiddamiela sisdoaluin ja hábmemiin midjas lea oassin musea vuodđovuosehusas. Mii leat ohcan ruđaid olggobealis lanja hábmemii ja reaidduide. Viidáset bargu lea bisson dassáži go ohcamuš lea meannuduvvon.

Čoakkáldathálddašeapmi

Čoakkáldathálddašeapmi lea leahkán rahčamusuorgin Várdobáikki museas 2023:s. Leahkán guovdilis ovttasbargat ásahusaiguin geain lea čoakkáldathálddašeami ja biergasiidgáhttema máhttu. Båástede proševtta baktu Várdobáiki lea ožžon 32 dávvara siidii mahkas dal leat musea hálddus. Lassin dasa Várdobáiki lea gulahallamin iežá dávvirvuorkkain luoikkahit sis guovdilis bierggasiid oassin Várdobáikki viiddis ja bistevas vuosehussii, nugo Hilssá meavrresgárrii midjas máhccá siidii Várdobáikái miessemánus 2024.

Várdobáiki lea 2023:s ožžon formálalas luoikkahan- ja ruovttoluottaviežžan šiehtadusa Romssa museain ja Oarje-Romssa museain kulturhistorjjálaš dávvirvuorkkáide mahkas šaddet oassin Várdobáikki vuodđovuosehussii. Mii sihtat namuhit Hoanttasa Lásse-Heaikka biennasáitti máhccaheami Oarje-Romssa museas, ja vel biennabissu Husmarokki Dundora-Heaikka mañin, midjas dal lea musea dávvirvuorkká hálddus.

Museas leat rutiinnat ja dohkálas dávvirvuorká. Várdobáikki musea dávvirčoakkáldagas ledje 2023:s 710 kulturhistorjjálaš dávvara. Dasa lassin museas ledje vel 31 kulturhistorjjálaš dávvara 2023:s maid heanemus ledje attáldagat priváhta olbmuis. Ja dasa lassin musea hálddahii 20 huotnaha ja rusttega.

Ovdanbuktin

Várdobáiki museas leamašán kultuvraárbbi ja kultuvrahistorjjá ovdanbuktin vuodđosuorgin sihke skovlámánáide, álbmogii, turisttaide, hálddahausaide ja fágaolbmuide.



Govva: Roald Larsen ja Liss Jorunn Larsen dárkoba Lásse-Heaikka biennasáitti. Jáhkkinis lei Lásse-Heaikka mañimus guhte ruhkui dán sáitti.



Dat lea, vuosttažettiin, olahuvvon logaldallamiid, ofelastima ja doaimmaid bokte Gállogietti olgomuseas. Go olggobeale ásausat leat gažadan, de lea museahovda doallan máŋga logaldallama iešguđetlágan fáttáid birra mat gusket sámi kulturábái. Giellavahkus dollojuvvoje máŋga logaldallama.

2023:s mitalaneahket Gállogiettis iežas riev dama oaččui.

Mii bovdiimet historjámuitalleadjiid geahkas máhttet min dolos mitalusaid álggaheažžat mitalaneahkeda. Jus mitalusat galget viessot, dalle lea dehálas ahte boahte buolvvaid ožžot gullat daid. Danin sávaimet sin guđet máhttet mitalusaid, boahtit Gállogieddái muitalleažžat. Njálmmálaš muitalanárbevierru lea dehálaš oassi min aktasaš kulturárbbis maid berre joatkit.

Govva: Mitalaneahket Gállogiettis, gonne 26 olbmo čohkkáje goađis.



Várdobáiki Galleriija

Várdobáiki Galleriijas lea leahkán guokte ođđa vuosehusa. *Dekoloniseren ja revitaliseren Sámis. Ola Røe govat 1979-2019* lei vuosttas vuosehus. Govvijeaddji Ola Røe ja Jorunn Eikjok ovttasbarggaiga vuosehusain midjas vuoseha sámi historjjá ja servvodateallima dán áigodagas. Davvi Albmogiid Guovddáš OS lea buvttadan vuosehusa. Vuosehusas leat govat ja teaksta. Goappas dáiddarat leigga mielde vuosehusrahpamis. Vuosehusa sadjái bođii Mathilde Magga vuosehus; *The places we exist*. Su vuosehus govve iežas bajásgeassima ja ohcalemiid sápmiin Romssas 2000-loguis. Su vuosehusas leat nai teavsttat ja govat.

Musealaš ovttasbargu

Várdobáiki musea lea mielde Norgga museasearvvis ja Sámi museasearvvis. Museajođiheaddji lea Sámi Museasearvvi stivrra sadjásaš, ja lea searvan gait stivračoahkkimiidda 2023:s.

Várdobáiki musea lea mielde Dávvirat Duiskkas ovttasbargoproševttas ovttas gaitdin sámi museasiiddaiguin. Proševtta ulbmil lea oažžut geahčastaga sámi čoakkáldagain ja dávvirhistorjjás duiskkalaš museain, buoridažžat máhtu dávviriid birra sihke duiskkalaš kulturárbeásahusain ja sámi museain. Dán aktavuodas lea Várdobáiki leahkán guossis máŋga



duiskkalaš dávvirvuorkkáin, gonne leat hollu dávvirat maid sáhtta čatnat rájáidrasttildeaddji duortnossámi kulturduovddagiidda.

Várdobáikki ruovttosiidu ja Facebook-siidu geavahuvvo aktiivvalaččat diehtujuohkimii.

Márkománák sámi mánáidgárddi

Várdobáiki jođiha Márkománák sámi mánáidgárddi, mii lea finna birrasis Láŋtedievás Dielddanuori suohkanis. Mánáidgárddis lea buorre stoahkansellju sámi kulturbáikkis. Meahcci, vuovdi, gieddi ja dievát leat mánáid stoahkan- ja oahppanbiras. Eaiggát lea heivehan mánáidgárddi olgobirrasa heivvolažžan sámi mánáidgárdin. Seljus leat earret eará darfegoahti, olgohuonas ja dollasadji.

Mánáidgárddis leat guokteloginjeallje saji logi mánnosas gitta guđajahkásas mánáide . Mánáidgárddi ruhtaduvvo iežaset bušeahtain suohkana doaibmadoarjagiin priváhta mánáidgárddiide, ja maiddái váhnenmávssuin. Sámi mánáidgárdin Márkománák oažžu dasa lassin ruhtadoarjaga Sámedikkis. Mánáidgárddis lea sierra ulbmil nannet mánáid sámi identitehta sámegeiela geavaheami baktu ja gaskkustit sámi kultuvrra, eallinvuogi ja servvodatdiliid. Mánáidgárddi lea muđui geatnegahtton čuovvut dábálaš lágaid mat leat mánáidgárddiid várás.



Govva: Marita Eilertsen

Várdobáiki lea hui duhtavaš ovttasbargguin huotnaha aiggádiiguin ja háliida bisuhit dan buori gulahallama.

Mánát:

01.01.23 ledje 19 saji gonne njealji mánáin ledje sámegeiela siiddagiellan. 2023 čavčča álgaheimmet 19 mánáidgárdesajiiguin gonne golbma mánáin ledje sámegeiela siiddagiellan. ležá mánáide sámegeiella lea oassin mánáidgárddi beaivválaš hommáin, midjas lea buorre vuodđu sámegeielaohpahussii. Mánáidgárddis lea ovttastahtton sisaváldin suohkana ovttas. Mánáidgárddi fátmastanguovlu lea Dielddanuori ja Evenášši suohkanat. Mánáidgárdesajiohcan lea suohkana ruovttosiidu baktu. Márkománák sámi mánáidgárddi jođiheadji lea mielde sisaváldinlávdegottis.



Bargit:

Bargovehkii gullet; pedagogalaš jođiheaddji, mánáidgárdeoahpaheaddji ja assisteanta. Dasa lassin mánáidgárdejođiheaddji bargá 20-40% ossodagas ja vel lassin go lea dárbu.

2023:s leigga guovtti sámeielat bargi; pedagogalaš jođiheaddji ja assisteanttas lei sámeigiella nubbingiellan. Iežasat ossodagas geavahe sámi sániid ja cealkagiid maid ledje oahppan mánáidgárddi árgabeaivvis. Lea hástalus gávdat pedagogalaš bargiid geahkas máhttet sámeigiela. Muhto 2023 čavčča álggii ođđa manaidgárdeoahpaheaddji sámeigielain eatnigiellan, ja oaidnit buriid rievdadusaid giellabargguid hárrái mánáidjoavkkus.

Sámasteaddji:

Giellaguovddáš lea 2023:s veahkehan sámeielat bargiin proševttain Sámás mánáiguin – sámasteaddji, guhte lea bargan 40-60% mánáidgárddis. Čavčča rájes lea bargan 60%. Mánáidgárddi lea ohcan ruhtadoarjaga nannežit giellabarggu, ja čakčamánu rájes lea mánáidgárdeoahpaheaddji várren 30% virgistis sámasteaddjin.

Láigoheaddjit

Várdobáiki láigoha kantuvrraid iežá sámi organisašuvnnaide/ásahusaide. Láigoheaddjit leat Romssa universitehta (Sámi dearvvašvuodadutkama guovddáš), Duodjeinstituhta, Árran ja Márkomeannu, ja juohkehaččas lea iežas kantuvra. Hinnstein láigoha kantuvrra maid golbma bargi geavahit.

Presangen Evenskjer AS ja En smak av, Kafe og spiseri AS leat láigoheaddjit mat leat leahkán mielde dan rájes go válddiimet badjelasamet visttiid 2017:s.

Várdobáiki geahččala hiebadahttit láigoheddjiid kantuvradárbbuid nu buoragit go vejolaš. Várdobáiki atná láigoheddjiid dehálažžan ovtasbargoguoibmin sámeigiela ja sámi kultuvrra gáhttemii.

Opmodat

Opmodat lea Várdobáikki ossodat ekonomalaš doaimmaid ja hehtto dalle máksit vearu.

Visot dienádus galgá girjet opmodatpostii, mii mearkkaša sisabođut mat eai guoskka guovddáža váldodoibmii gáhttet ja ovddidit sámeigiela ja kultuvrra.

Min gieža bstevaš láigoheaddjiin opmodatossodat oažžu láigodietnásiid En Smak AS:s, Presangen AS:s, Hinnstein AS:s ja Romssa Universitehtas. Daid nuppiid sáhtta meroštallat ii-ekonomalas doaibman ja sin dienas girjejuvvo museaossodahkii.

Ossodaga golut leat čadnon dienádussii, rehketoalli bálkái, bargoreaidduid geahpádussii ja reantogoluide go lea sáhka opmodaga oastimis ja oasi aktasašgoluin.



Proševttat

Várdobáikki proševttat 2023:s:

- 31 doaibmi proševtta
- 12 proševtta raporterejuvvoje ja/vai loahpahuvvoje
- 10 proševtta álggahuvvoje

Doaimmalaš proševttaid lassáneapmi lea sivvan dasa go juohke áidna prošeakta gielladoaimmaide rapporterejuvvojit, ja muđui obbalaš doaibmalassáneapmi.

Prošeaktabargu dagaha vejolažžan čađahit doaimmaid masa ii leat sadji dábálaš doaibmabušehta sisbealin. Proševttaid goluid oasis, proševttaid iežasoasit, váldojit goitge iešguđetge ossodagaid doaibmaruđain. Iežasoasi gáibádus mielddisbuktá vas ahte sáhtta šaddat váddáset oážžut olggobeale resurssaid čađahit proševttaid, midjas veahka dávjá lea sávahahtti.

Vejolašvuohta čađahit doaibmabijuid prošeaktan lea dehálaš, muhto ii sáhte leat beare holu proševttat, muhto geahččalit doalahit prošeaktalogu dakkár dásis vai ii váikkut čuovvoleapmái ja čađaheapmái. Áigumuš lea maid čađahit proševttaid mearriduvvon áiggi sisbealin.

Ekonomiija

Várdobáikki ruhtadeapmi 2023:s bođii doaibmadoarjjan Sámedikkis, ja Romssa fylkkasuohkanis. Dasa lassin maid prošeaktadoarjja Sámedikkis, Nordlándda fylkkasuohkanis, Varrisvuođadirektoráhtas ja Norgga kulturráđis, Giehtavuona ja Hársttáid suohkaniin/Mánáid ja bearašdepartemeanttas/Samfunnsloftet/Biebmoaláhusas (Tore Hund). Sámediggi juolluda nai aktivitehtadoarjaga giellaguovddáži, ja giella- ja kulturoarjaga Márkománák mánáidgárdái nai.

Gállogietti doaibmi ruhtaduvvo belohakkii Nordlándda fylkkasuohkanis. Sámediggi juolluda doaibmadoarjaga iešguđetge doaimmaide, giellaguovddáži, museii/kultuvrii ja varrisvuhtii. Doarjagat gokčet heanemusat bargiid- ja doaibmagoluid. Oasis doaibmadoarjagis ruhkojit nai njuolga geavaheddjiide hiebadahhtton doaibmabijuide. Fásta doaibmaruđaid ektui leat Várdobáikkis heanet ruhtadoarjagiid proševttaide. Hollu doaimmat leat vuodđuduvvon prošeaktan ja ruhtaduvvojit olgguldas prošeaktaruđaiguin. Doaimmat hiebaduvvojit ruhtadeami ektui. Mánja dain bistevaš virggiin leat hain ruhtadeami duogin.

2023 dienádus lei 20 miljovna, dain gullá 4,8 miljovna Márkománák sámi mánáidgárdái. 2023 jahkeboadus vuoseha -1 306 635 ruvnu stivrejuvvon vuollebázan. Bušterejuvvui vuollebáhčagiin go ruđat eai geavahuvvon min vuodđovuosehussii museas 2019 rájes. Iežaskapitála lea dásseduvvon čállon 7,3 miljovna ruvnnuin. (26 %) 31.12.2023. Máksinnákca lea leahkán buorre olles jagi. Rehketoallu ja ekonomijadoaimmat dahkkojuvvojit siskkáldasat.



Viidásat bargu

Šaddá dehálaš joatkit barggu sámi mánáidgárddiin, muhto lea gáibideaddji go oppalaččat leat unnán bargit, sihke sámegielat ja eará gielat bargit. Váilot erenoamážit sadjásaš bargit.

Mánáidgárdebargit dattege dahket mearihis buori barggu lámhit buoremusat sámi mánáidgárdeárgabeaivái. Go lea erenoamáš váttis fidnet sadjásaččaid de sáhttet Várdobáikki bargit geain lea kantuvra Skániin leat sadjásažžan mánáidgárddis. Sámi mánáidgárdi lea hui dehálaš fálladat, ja Várdobáiki vuoruhá danne ain barggu lámhit buori fálladaga mánáide ja váhnemiidda mas lea sámi giella ja kultuvra guovddážiis. Mánáidgárdi áshuvvo 2024:s vuollefitnodahkan man Várdobáiki ollástit oamasta.

Geassemánus 2024:s rahppo vuosttaš oassi musea bísticaš čájáhusas Hilla - Min muitalusak. Dát čájáhus gaskkusta sámi historjjá sámi geahččanguovllus. Dáinna geahččanguovlluin vuodđun, galgá bargu joatkit bísticaš čájáhusa nuppi osiin mii galgá gárvejuvot 2025:s. Proseassas viidásat ollašuhttit almmolaš museaovddasvástádusa man Sámediggi lea bidjan, áigu musea joatkit vuoruhit huksensuodjaleami, máhttobuvttadeami ja dutkama.

Duohtavuodá- ja soabahankommišuvnna raporttas deattuhuvvo museaid rolla máhttohálddašeaddjin ja historjágaskkusteaddjin sápmelaččaid ja nationála unnitlohkoálbmogiid birra. Dán oktavuodas lea sámi museain guovddáš ja dehálaš rolla, go lea min geahččanguovlu dáruiduhttima ja kulturhistorjjá hárrái mii ferte leat vuđolaš muitalus. Danne lea mearkašahtti ahte sámi museat doibmet eavttuidbiddjin ja guovddážiis go dutkanhistorjá galgá gaskkustuvvot almmolašvuhtii. Norgalaš museain lea maid ovddasvástádus gaskkustit buot beliid sámi kulturhistorjjás. Dat eaktuda lávga ovttasbarggu gaskal sámi ja norgalaš museaid. Várdobáiki galgá maid boahhteáiggis váldit rolla sámi servodaga almmolaš ávnnaslaš ja eahpeávnaslaš muitun, kulturhistorjágaskkusteaddjin ja gáldun sámi servodatdigaštallamis. Vurdojuvvo ahte ođđááiggi museat guoskkahit mánge servodatsuorggi ja fága. Fágaidrasttideapmi, ovttasbargu ja oppalaš gova vuoruheapmi sámi servodagas, sihke vássánaáiggis ja dálááiggis nanne min ollašuhttit ođđááiggi museaid bargogohččuma.

Várdobáiki lea organisašuvdna mas leat ráddjejuvvon resurssat, geat barget fágaidgaskasaččat sámegielain, historjjáin, dearvvašvuodáin ja mánáidgárddiin. Dáinna fágaidrasttideaddji duogážiin nagoda dattege organisašuvdna doaimmahit hui ollu, ja nagoda hui bures ávkkástallat virgeresurssaid buoremussan sámi servodaga ovdii. Mii oaidnit seammás ahte leat hástalusat go leat unnán resurssat ja ollu doaimmat, ja bargat álelassii dan ovdii ahte fidnet eanet resurssaid guovddážiis.

Goktes Várdobáiki sáhtta buoremus lági mielde leat guovddáš mii gokčá olles doaimmaguovllu lea juoga mainna álo bargujuvvo. Dál leat Várdobáikkis lanjat Skániin ja Suorttás, dasa lassin lágiduvvojit doaimmat dáid lanjaid olggobealde. Várdobáiki lea guovddáš mii fáttmasta ollu,



doppe sáhtta sápmelažžan, beroškeahhtá agis, leat iežas olbmuid searvvis, doppe sáhtta nannet iežas identitehta, oahppat báikkálaš sámi historjjá ja dálááiggi birra, ja ollu eará. Várdobáiki galgá joatkit leat áicil ja oaidnit makkár dárbbut daid iešguđetge guovlluin doaimmaguovllus leat, ja álggahit doaimmaid ja doaimbajuid daid dárbbuid vuodul, seammás go lea dihtomielalaš man ollu resursat guovddážis leat.